

Risk Tabanlı Denetimin Eğitim Alanında Uygulanabilirliğinin Maarif Müfettişlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi

Akif KÖSE

Kahramanmaraş İl Millî Eğitim Müd. Maarif Müf.Baş.

İzzet Döş

K.Maraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Özet

Denetim, örgütsel amaçlara ne derece ulaşıldığının kontrolüdür. Uygulamada farklı denetim türleri ile karşılaşılmaktadır. Bu farklı denetim türlerinden biri aynı zamanda çağdaş denetim türü olan risk tabanlı denetimdir. Risk tabanlı denetim, mevcut uygulamalar arasında risk oranı yüksek olan duruma ilişkin denetim yapılmasını öngören çağdaş bir denetim türü olarak rehberliği öncelik olarak görmekte, risk oluşturan durumun önceden tespiti ve ortadan kaldırılmasını sağlamaya çalışmaktadır. Bu çalışmanın amacı; daha çok işletmelerde kullanılan ve henüz eğitim örgütlerine tam olarak uygulanamamış olan risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerinde uygulanabilir olup olmadığını ortaya koymaktır. Çalışma nitel bir çalışma olup veriler görüşme yolu ile toplanmıştır. Bu amaçla Kahramanmaraş İlinde görev yapmakta olan on maarif müfettişinin görüşlerine başvurulmuştur. Veriler açık uçlu üç sorunun bulunduğu forma toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Risk tabanlı denetimin okullar için önemli olduğu, okulların risk faktörlerine açık ve risk pozisyonu yüksek olan örgütler oldukları için risk tabanlı denetiminin olması gerektiği, bu denetim türünün uygulanabilmesi için okullarda gerekli çalışmaların (risk haritasının oluşturulması, risk kimliğinin çıkarılması vb.) yapılarak risklerin önenebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Riskli alanların önceden tespit edilmesi ve risk tespiti sonrası riskli alana ilişkin gerekli rehberlik ağırlıklı denetimin yapılarak riskin önlenmesinin olası madde, zaman ve emek kaybını ortadan kaldıracağı veya bu kayıpları minimuma indireceği bulgusu araştırma sonunda ortaya konulan diğer bir bulgudur. Risk tabanlı denetim türünün kendi özelliğinden ve/veya kendi dışından kaynaklanan sınırlayıcı sebeplerden dolayı eğitim örgütlerinde uygulanmadığı/uygulanamayacağı yönünde görüşlerin de olduğu araştırma sonunda ortaya çıkan bir diğer sonuçtur. Araştırma sonucunda risk tabanlı denetim türüne ilişkin mevzuat alt yapısının oluşturularak pilot uygulamasının yapılması, yapılacak pilot uygulamalar neticesine göre risk tabanlı denetim türünün mevcut denetim uygulamalarına ek bir denetim türü olarak uygulanabileceği, araştırmacıların bu denetim türüne ilişkin olarak okul idarecilerinin ve öğretmenlerin görüşlerine başvurarak bu denetim türünün uygulanabilirliğini araştırabilecekleri önerileri getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Denetim, Risk Tabanlı Denetim ve Okul

Eğitim, insanı merkeze alan ve topluma hizmet eden bir süreçtir. Bu bakımdan toplumların hayatında önemli bir yeri olan eğitim, bu işlevi gereği insanlık için vazgeçilmez bir değer taşımaktadır. Eğitimin kültürel birikimlerin oluşturulması ve sonraki nesillere aktarılması işlevi, eğitimi ve toplumu ayrılmaz bir bütün haline getirmektedir. Bu bakımdan eğitimi toplumdaki ve toplumun ihtiyaçlarından ayrı düşünmek olanaksızdır. Değişen, gelişen toplumlar ve kültür, eğitimi yakından ilgilendirmekte, bu değişim ve gelişim eğitimin değişimini ve gelişimini gerekli kılmaktadır.

Eğitim, kültürel birikimleri oluşturmak ve oluşturulan birikimleri sonraki nesillere aktarmak işlevi süreciyse bu sürecin sistemli bir şekilde işlemesi eğitimin sistemli olmasını gerekli kılmaktadır. Sistem, aralarında anlamlı ilişkiler olan öğeler bütünüdür.

Eğitim sisteminin de bir öğeler bütünü olduğu ve eğitim, öğretim, yönetim, üretim ve denetim alt sistemlerinden oluştuğu bilinmektedir. Her örgüt sistem özelliği göstermekte olup bir takım amaçları gerçekleştirmek için kurulur. Eğitim sistemlerinin örgüt yapılanması, ülkelerin eğitim sistemlerinden beklentilerini ve eğitimsel amaçlarını gerçekleştirecek şekilde oluşturulmaktadır. Eğitim sistemlerindeki örgütsel yapılanmalara bakıldığında denetimin bütün sistemlerin örgütlenmelerinde vazgeçilmez bir yerinin olduğu görülmektedir. Denetimin eğitim örgütleri için vazgeçilmez olması, denetim alt sisteminin örgütü yaşatma rolünden kaynaklanmaktadır. Denetim, eğitim sistemlerinin vazgeçilemez alt sistemi olması özelliği taşımasından ve devamlı rehberliğin merkezinde olmasından dolayı (Sexton, 1998), ülkemizin eğitim örgütlenmesinde merkez teşkilatı yapılanmasının en üstünde yer almakta aynı zamanda taşra teşkilatlanmasında da İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde de teşkilatlanarak eğitim ve öğretimin vazgeçilemez unsurları olarak işlevlerini icra etmektedirler.

Denetimin eğitim sistemindeki işlevi, belirlenen eğitsel ve öğretimsel amaçlara ulaşıp ulaşılamadığını tespit etmek, eğitsel ve öğretimsel uygulamaların amaca ne ölçüde hizmet ettiklerini ortaya koymak ve eğitim-öğretim ortamlarının amaçlara uygun şekilde düzenlenmesini sağlamaktır. Denetim ayrıca tüm eğitim çalışanlarının mesleki açıdan geliştirilmesini ve eğitim çalışanlarının mesleki doyumunu gerçekleştirecek şekilde donanım kazanmalarını sağlayan rehberlik sürecidir. Bu bakımdan denetim alt sistemi eğitim örgütlerinin yaşatma alt sistemi olarak vazgeçilmez ve örgütün devamlılığı için gereklidir.

Denetim ile ilgili olarak farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Bu tanımlamalara bakıldığında;

Denetim; “1-Kurumda çalışan personelin görevlerini yapma şekillerini gözlemek, hataları ve eksikleri ortaya koymak, bunları düzeltmeleri için gerekli önlemleri almak, sorunları çözümlenmek, yenilikleri tanıtmak, geliştirmelerini sağlamak. 2- Örgütün amaçlarına ulaşp ulaşmadığını ya da ne ölçüde ulaştığını araştırmak ve amaçlardan sapmalar olduğunda düzeltici önlemler almak. 3- Örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması süreci.” şeklinde tanımlanmıştır (Demirtaş, Güneş, 2002). Aydın’a göre (2000) denetim; “Örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılmasıdır.” şeklinde tanımlamıştır. Taymaz ise (2005) denetimi; “Yapılan çalışmaların daha verimli hale getirilmelerini sağlamak için ilgililere önerilerde bulunmak, kurumlardaki personele çalışmalarında ve yetişmelerinde rehberlik yolu ile yardımda bulunmak gibi geniş bir hizmet alanıdır” şeklinde tanımlamıştır. Bursalıoğlu (2012) denetimi; “Kamu yararı adına davranışı kontrol yöntemi olarak tanımlanabilir.” şeklinde tanımlamıştır. Bu tanımlamalara bakıldığında *denetimin, örgütsel amaçların gerçekleşip gerçekleşmediğinin kontrolünün yapıldığı bir süreç* olduğu anlaşılmaktadır. Bir başka denetim tanımına bakıldığında; denetim, öğretmenlerin mesleki açıdan gelişmelerini teşvik etmeyi, eğitim hedefleri, öğretim materyalleri ve öğretim yöntemlerinin seçimi ile yeniden gözden geçirilerek düzeltilmesi ve öğretiminin değerlendirilmesini içermektedir (Harris, 1963. Akt: Oktay, 1999).

Tüm bu tanımlamalara bakıldığında ise denetimin, kontrolden öte öğretimsel amaçlara ulaşma derecesini maksimize edebilmek için eğitim çalışanlarına mesleki

yardım ve liderlik yapma şeklinde bir işlevinin olduğu görülmektedir. Haris ve Bessent (Akt, Aydın, 2005) yönetsel bir bakış açısı ile denetimi; “okulun temel öğretimsel amaçlarını gerçekleştirmesini doğrudan etkilemek için, okulun işleyişini sağlamak ve değiştirmek amacıyla okul çalışanlarının insanlar ve diğer nesnelere ilişkili olarak yaptığı her şeyin denetimi” olarak tanımlamışlar.

Denetim, çoğu zaman öğretim programını geliştirme olarak görülmüştür. Öğretim programının yanında personel geliştirme, işbirliğinin geliştirilmesi, öğretim sürecini geliştirme, okul geliştirme ve okul başarısını artırma şeklinde ele alınmış denetimin bu faktörleri iyileştirmesi beklenmiştir (Bernard, 2010; Black, Bailey, Bergin, 2011; Cano ve Garcia, 2013; Range, Duncan ve Hvidston, 2013; Wallace, Wilcoxon ve Satcher, 2010).

Glickman, Gordon ve Ross, (2004) denetimi, öğretmenlere öğretimin, programın geliştirilmesine yardım, grup geliştirme ve eylem araştırması olarak görmektedir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise (2014) denetim; bir görevin yolunda yürütülüp yürütülmediğini anlamak için yapılan araştırma, tetkik, bakı, murakabe veya kontrol anlamında kullanılmaktadır. Denetim öğretmenler için bir ihtiyaçtır ve öğretmenler kendi performanslarını ölçmede kullanacakları değerlendirmeyi bilmek isterler (Acheson ve Gall, 2011).

Denetim tanımlarına bakıldığında farklı yazarların denetimi farklı açılardan ele aldığı görülse de bütün denetim tanımlarının ortak yanının eğitsel amaçlara ulaşma derecesini kontrol etme ve sonuçlara ilişkin bir değerlendirme yapma süreci olduğu anlaşılmaktadır.

Denetim biliminin gelişim sürecine bakıldığında; 19. ve 20. yüzyıllarda yazılmış kaynaklara göre denetimin daha çok kontrol işlevi üzerinde durulduğu görülmekte, bu kaynaklar genellikle denetçilerin sergilemesi gereken tarafsızlık ve etkililiğin geliştirilmesi için gerekli yöntemleri tanımlamaktadırlar (Aydın, 2005). Çağdaş denetim yaklaşımlarında ise denetimde insan ilişkilerine verilen önem, mesleki yardım, iş başında yetiştirme, rehberlik yapma işlevleri öne çıkmaktadır (Aydın, 2005).

Çağdaş denetim türlerinden biri de daha çok işletmelerde uygulanan ve henüz eğitim örgütlerine tam olarak uygulanamamış olan “Risk Tabanlı Denetimdir”. Özellikle İç Denetim Birimlerince kullanılan bir denetim türü olan risk tabanlı denetim ile ilgili tanımlamalara bakıldığında; Uyar (2006); “Risk tabanlı denetim işletmenin riskleri ve bu risklerin yönetilmesi ve denetlenmesi üzerine odaklanan bir süreçtir. Risk tabanlı denetim yaklaşımında denetçiler şirketin başlıca risklerine ve bu riskleri yönetebilmesini ve kontrol edebilmesini sağlayan sistemlere odaklanmaktadır.” diyerek risk tabanlı denetimin örgütlerin uygulamada karşılaştıkları risklere ve bu risklerin yönetilmesine ve denetlenmesine odaklandığı bir denetim türü olduğunu vurgulamaktadır. Dönder (2013); “Risk tabanlı denetim, genel olarak bir iç denetim faaliyetinin elinde bulunan insan kaynağının nereye yönlendirileceğine karar vermesine yarayan bir bütçe yönetimidir.” şeklinde bir tanımlama yapmıştır. Bu tanımlamadan hareketle risk tabanlı denetim türünün riskin tespit edildikten sonra eldeki insan kaynağının nereye kanallenebileceğini belirleyen bir süreci içereceği ifade edilebilir. Thomas ve Bayer (1999, Aktaran Ergüden 2013); “Risk tabanlı iç denetim, işletmelerin risk profillerinin belirlenmesi, denetim sürecinin işletmenin risk profiline göre şekillendirilmesi ve denetim kaynaklarının buna göre tahsis edilmesi esasına dayanan ve

denetimin etkililiğini artırmayı amaçlayan bir denetim yaklaşımıdır.” şeklinde bir tanımlama yapmıştır. Bu tanımlamadan ise risk tabanlı denetim türünün risklerin ve risk teşkil eden durumların önceliklerinin belirlendiği, denetim önceliği verilen ve diğerlerine göre gerçekleşme ihtimali daha fazla olan risklerin denetim planlaması kapsamına alınarak risk durumunun giderilmesi için etkili bir denetim yapılmasına çalışılan bir denetim türü olduğu vurgulanmıştır. Karabeyli ise (1999), “Risk denetimi, mali, idari sistem ve kontrol mekanizmalarının risk, hata ve zayıflıklarının belirlenmesi ve iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması yoluyla sistemlerin geliştirilmesi hedeflerine yönelik olarak, mevzuata uygunluk, yönetim ve davranış standartlarıyla, iç kontrollerin denetimi konularında yoğunlaşan denetim türüdür.” diyerek risk tabanlı denetimde risk, hata ve zayıflıkların belirlenmesine vurgu yapmakta, risk denetiminin amacını, ilgili kuruluşun faaliyetlerinin periyodik olarak gözden geçirilerek, makul bir zaman dilimi içinde, potansiyel risklerin teşhis edilmesini, araştırılmasını ve rapor edilmesini sağlamak şeklinde açıklamaktadır. Risk tabanlı iç denetim, işletmelerin risk profillerinin belirlenmesi, denetim sürecinin işletmenin risk profiline göre şekillendirilmesi ve denetim kaynaklarının buna göre tahsis edilmesi esasına dayanan ve denetimin etkililiğini artırmayı amaçlayan bir denetim yaklaşımıdır. Risk tabanlı denetim, denetim yapılacak kurumun faaliyetlerini izlemeyi ve faaliyetlerin izlenmesi sonucu risk teşkil eden durumların tespitinin yapılmasını gerekli görmektedir. Çünkü okullar da riskli kurumların başında gelmektedir (Power, 2008).

Başka bir tanımlamada risk tabanlı iç denetimin amacı ile ilgili olarak; “Risk tabanlı iç denetim, işletmelerin risk profillerinin belirlenmesi, denetim sürecinin işletmenin risk profiline göre şekillendirilmesi ve denetim kaynaklarının buna göre tahsis edilmesi esasına dayanan ve denetimin etkililiğini artırmayı amaçlayan bir denetim yaklaşımıdır.” denilmektedir (Ergüden, 2013). Bu açıdan bakıldığında hali hazırda sadece işletmelerde uygulanan denetim türleri arasında yer alan çağdaş bir denetim türü olan ve özellikle iç denetim birimlerince kullanılmakla birlikte yaygınlığı henüz çok geniş olmayan risk tabanlı denetim türünde denetlenecek unsurlar arasında risk oranı yüksek faktörler belirlenir. Risk teşkil eden hususlar risk derecelerine göre en fazla risk teşkil edenden başlanılarak sıralanır. Risk oranı en yüksek olan alanın denetimi yapılır ve denetim kapsamına alınan risk alanındaki hususlarla ilgili olarak ilgili kişilere rehberlikte ve yardımda bulunulur. Bu güncel denetim türünün en önemli amacı kurumun geleceği için tehlike oluşturabilecek ve kurumun amaçlarına ulaşmasını engelleyebilecek risk konumunda olan unsurların gerçekleşmeden önce tespit edilip, önleyici nitelikte çalışmalar yapılmasını sağlamaktır.

Risk tabanlı denetimde risk teşkil eden hususların sıralanmasında ve bu sıralamada öncelikli olan risklere öncelik verilmesinde riskin vereceği zarar ve riskin ortadan kaldırılması için yapılacak denetime harcanacak miktar belirleyici olmaktadır. Bu hususla ilgili olarak Uyar (2006), risk gruplarını özelliklerine göre şu şekilde kategorize etmiştir: a-İşletmede ve/veya kurumda tespit edilen riskin gerçekleşme olasılığı düşük ve riskin önlenmesi için yapılacak denetim sonucu oluşacak toplam maliyet riskin ortadan kaldırılması sonucu oluşacak faydadan daha çok ise bu risk grubuyla ilgili olarak herhangi bir denetim yapılmaz b-Riskin gerçekleşme oranı yüksek zararı düşük ya da zararı yüksek gerçekleşme oranı düşük olan riskler orta büyüklük riski olarak görülür. Bu risk grupları denetlenebilir. c-Gerçekleşme olasılığı yüksek ve zararı büyük

riskler kesinlikle denetlenmesi gereken riskler kategorisinde yer alır ve muhakkak denetlenmesi gerekir Buna göre bu denetim türünde en öncelikli riskler gerçekleşme ihtimali yüksek olan ve vereceği zarar büyük olan risklerdir.

Risk Tabanlı Denetim türünde denetim “dört bileşen” olarak adlandırılan, risklerin tanımlanması, risklerin ölçülmesi, risklerin kontrol edilmesi ve risk profilindeki değişimin izlenmesi bileşenlerinden oluşmaktadır. Bu bileşenlere ve özelliklerine bakıldığında; *Risklerin Tanımlanması Bileşeni*; Sunulan hizmetlere ilişkin risk profillerinin belirlenebilmesi ve risklerin yönetilebilmesi için öncelikle risklerin tanımlanmasıdır. *Riskin Ölçülmesi Bileşeni*; Riskler belirlendikten sonra, her riskin büyüklüğünün kötü sonuçlara yol açma olasılığının ve süresinin tespit edilmesidir. *Risklerin Kontrol Edilmesi Bileşeni*; Risklerin kontrol edilmesi ve kötü etkilerinin azaltılması amacıyla riskten kaçınma, riski azaltma ve riskin dengelenmesi gibi yöntemlere başvurulmasıdır. *Risklerin İzlenmesi Bileşeni*; Risklerin izlenmesi, raporlama sisteminin risk profilindeki olumsuz değişimleri ve risk kontrol sistemlerindeki değişimleri tespit edebilmesidir (Ergüden, 2013). Mevzuat uygulama eksikliklerinin giderilmesi, iç kontrollerin güçlendirilmesi ve yönetim standartlarına uygun davranışların geliştirilmesi konularına odaklanan risk denetiminin genel olarak denetlenen kurumların yönetimleri ve sistemleri üzerinde olumlu etki yaptıkları, daha gelişmiş sistemler ve yönetim, sağlıklı ve güvenilir bilgi akışını sağlamak ve bu yolla kurumların yeterli mali bilgiler vermesine yardımcı olmak suretiyle mali sorumluluğu geliştirirken, aynı zamanda kaynak kullanımı ile sorumlu olanların bu kaynakları ne kadar iyi kullandıklarını sergilemelerine olanak sağlamak suretiyle de performans sorumluluğunu geliştirmeye katkıda bulunduğu, denetiminde incelenen konulara ait yetersizlikler ve iyi uygulama örnekleri belirtilerek, yetersizliklerin ortadan kaldırılmasına yönelik yapıcı öneriler geliştirilmesi, yapıcı öneriler geliştirmesi, denetim konularında yapılan çalışmalar sonucu belirlenen bulgular, yetersizlikler ve iyi uygulama örneklerinden oluşması, raporların yetersizlikler gösteren alanlar için öneriler geliştirmesi risk tabanlı denetimin olumlu yönleri olarak belirtilmektedir (Ergüden, 2013).

Araştırma, hâlihazırda işletmelerde kullanılan ancak eğitim örgütlerinde henüz tam olarak uygulanamayan risk tabanlı denetim türünün uygulanabilirliğini ortaya çıkarması bakımından alana katkı sayılabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; daha çok işletmelerde kullanılan ve henüz eğitim örgütlerine tam olarak uygulanamamış olan risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerinde uygulanabilir olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1-Risk tabanlı denetim eğitim örgütlerine uygulanabilir mi?
- 2-Risk tabanlı denetim eğitim örgütlerine uygulanabilirse riskin zararlarını önleme noktasında bu denetimin getirileri neler olabilir?
- 3-Risk tabanlı denetim eğitim örgütlerine uygulanamazsa uygulanamama gerekçeleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu araştırma nitel verilere dayalı betimsel bir çalışmadır. Bu çalışma, olgu bilim deseninde gerçekleştirilmiştir. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Bu tümüyle bize yabancı olmayan aynı zamanda tam anlamıyla kavrayamadığımız olguları araştırmak için kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Buradaki amaç, ortalama durumları çalışarak belirli bir alan hakkında fikir sahibi olmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008:110).

Katılımcılar

Kahramanmaraş İl Milli Eğitim Müdürlüğünde çalışan 43 maarif müfettişinden gönüllü olarak katılan 10 maarif müfettişi bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan maarif müfettişlerinin hepsi erkek olup müfettişlik kıdemleri 6–18 yıl arasındadır.

Veri Toplama Aracı

Veriler görüşme yolu ile toplanmıştır. Görüşme esnasında açık uçlu 3 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Form oluşturulurken risk tabanlı denetim ile ilgili genel bilgiler formun üst tarafına yazılmış ve soruları yanıtlayacak Maarif Müfettişlerinin konu hakkında ön bilgiye sahip olmaları amaçlanmıştır.

Oluşturulan formda şu sorular sorulmuştur:“1-Risk Tabanlı Denetim Eğitim Örgütlerine uygulanabilir mi? 2-Risk Tabanlı Denetim eğitim örgütlerine uygulanabilirse riskin zararlarını önleme noktasında bu denetimin getirileri neler olabilir? 3-Risk Tabanlı Denetim eğitim örgütlerine uygulanamazsa uygulanamama gerekçeleri nelerdir?”

Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular, araştırma kapsamında yapılan literatür taramasından faydalanılarak ve uzman görüşüne başvurularak oluşturulmuştur. Soruların, risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerine uygulanabilir olup olmadığını ortaya çıkarabilecek sorular olduğu ortak kanaatine varılmıştır.

Veri Analizi

Görüşme kaydı altına alınan veriler, betimsel analiz yoluyla ele alınarak çözümlenmeye ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Öncelikle kayıtlar ele alınmış ve yazıya dökülmüştür. Yazıya dökülen veriler, bireysel görüşmeler bittikten sonra kayıtlar incelenerek kontrol edilmiştir. Kendileri ile görüşme yapılan on maarif müfettişine birden başlayarak ona kadar MÜF1-MÜF2...MÜF10 şeklinde kodlar verilmiştir. Elde edilen veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalar çerçevesinde düzenlenmiş, özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Açıklamalarda neden sonuç ilişkisine bakılmış ve

bulgulara ilişkin sonuçlar ortaya konulmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Veriler analiz edilirken doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

1.Tema: Risk Tabanlı Denetimin Eğitim Örgütlerine Uygulanabilirliği

Bu temada “Risk tabanlı denetim, eğitim örgütlerine uygulanabilir mi?” sorusuna ait bulgular ve yorumlar ele alınmıştır.

Bu temaya ilişkin bulgular genel olarak şöyledir: *Risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerine uygulanabilir olduğu bulgusu bilgisine başvuru alan maarif müfettişlerinin görüşleri ile ortaya konmuştur. Okulların riskli örgütler olduğu, okullarda fiziksel kaynaklı ve insan kaynaklı risk teşkil edebilecek hususların yaşanma durumlarının çok yüksek olduğu, okulların okul veli ilişkilerinden doğal afetlere kadar birçok alanda onlarca risk altında bulunduğu maarif müfettişlerince ifade edilmiştir. Bu bağlamda okullar ele alındığında okullarda risk denetiminin yapılmasının gerektiği, fiziksel, yönetsel ve çevre profilleri bağlamında farklı analizler yapılarak okulların risk haritalarının çıkarılması gerektiği, okullarda risk denetimi için gerekli alt yapının oluşturularak bu denetim türünün uygulanabilirliğinin artırılması gerektiği görüşlerine başvuru alan müfettişlerce ifade edilmiştir.*

Bilgilerine başvuru alan 10 maarif müfettişinden MÜF1, MÜF2, MÜF3, MÜF6, MÜF8, MÜF9 risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerine uygulanabileceğini vurgulamışlardır. MÜF3; "Geçmiş yıllarda bazı okullarda cıva zehirlenmesi oldu, bazı okullarda da öğretmenler soba yakarken yaralanmıştı, kar yağışından dolayı çatı çökmeleri olmuş, birçok öğrenci de okul içinde ölümle veya yaralanma ile sonuçlanan kazalar geçirmişlerdi. Bunun için okullar riskli kurumlardır, riskler önceden tespit edilip tedbir alınması gerekmektedir " diyerek risk denetimin gerekli olduğunu vurgulamıştır. Bu hususla ilgili olarak MÜF7 “Mevcut yapı içerisinde insan yetiştiren kurumların ürünleri ve sonuçları, denetim bakımından kontrol edilmesi ve denetlenmesi zor olan unsurlardır. Eğitim kurumlarında ilgili mevzuat ve pedagojik ürünlerin denetimi olası dâhilindedir. Uygulanabileceği alan ancak mali hususlardadır.” diyerek risk tabanlı denetimin sadece mali hususların denetiminde kullanılabileceğini ifade etmiştir. Bu hususla ilgili olarak MÜF5, risk tabanlı denetimin kurum denetiminde kullanılabileceğini ifade etmiştir. MÜF4, risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerinde uygulanamaz olduğunu, MÜF10 ise risk tabanlı denetim türünün eğitim örgütlerine uygulamasının zor olduğunu vurgulamıştır.

2.Tema: Eğitim Örgütlerinde Risk Tabanlı Denetim Uygulamalarının Getirileri

Bu temada “Risk tabanlı denetim eğitim örgütlerine uygulanabilirse riskin zararlarını önleme noktasında bu denetimin getirileri neler olabilir?” sorusuna ait bulgular ve yorumlar ele alınmıştır.

Bu temaya ilişkin bulgular genel olarak şöyledir: *Riskli alanların önceden tespit edilmesinin, tespit sonrası riskli alana ilişkin gerekli rehberlik ağırlıklı denetimin yapılarak riskin önlenmesinin madde, zaman ve emek kaybını ortadan kaldıracığı veya minimuma indireceği bulgusu, bilgisine başvuru alan maarif müfettişlerinin çoğunluğu itibarıyla ifade edilmiştir. Maarif müfettişleri ayrıca uzman yardımı alınarak okulların risk haritalarının çıkarılması gerektiğini, okulları, risk bağlamında içinde buldukları şartlara göre ayrı ayrı değerlendirmek gerektiğini, risk denetimi yapılacaksa her okula ait bir risk kimliği oluşturulması gerektiğini, risklere ilişkin verilerin oluşturulacak sisteme girilebileceğini, rehberlik ve denetime gelen denetim elemanlarının bu verilerden hareketle risk alanlarını göz önünde bulundurarak daha etkin ve verimli bir rehberlik/denetim çalışması yapabileceklerini ifade etmişlerdir.*

Bilgilerine başvuru alan 10 maarif müfettişinden MÜF1, MÜF2, MÜF3, MÜF6, MÜF8, MÜF9 risk tabanlı denetimin önleyici niteliğe sahip olmasının eğitim örgütlerine katkı sağlayacağını, sorunların içinden çıkılmaz hale gelmeden önce önlenilebileceğini, geleceğe ilişkin tutarlı bir öngöründe bulunabilmek için okulların risk kimliklerinin oluşturulmasının gerekli ve önemli hale geldiğini, geleneksel denetimde denetimin geçmişe dönük olduğundan elde edilen verilerden hareketle denetim yapıldığı bu yolla geleceğe ilişkin yargılara ulaşmanın kolay olmadığı, geleceğe ilişkin tahminlerin ve alınacak önlemlerin belirlenmesinin gelecekte eğitimde oluşacak olumsuzlukların önceden giderilebilmesine yarayacağını, hatalı davranışların ortaya çıkmadan, önceden tespit edilerek engellenebileceğini, bu tür denetimde hataya sebep olabilecek yapı ele alındığından rehberlik eksenli bir denetimin yapılacağı dolayısıyla örgütlerin daha yapıcı bir yolla denetlenmiş olacakları, bunun da örgüt iklimini olumlu etkileyeceğini, moral ve motivasyonu üst düzeyde tutacağını, eğitimsel ve öğretimsel zararların ortaya çıkmadan önlenmesinin mümkün olacağını, bir yandan kamunun zarara uğratılması önlenirken diğer yandan kaynakların verimli kullanılmasının sağlanmış olacağını, ayrıca öğrenci disiplin uygulamaları, öğretim programlarının uygulanma süreci, öğrencilerin zararlı alışkanlıklardan korunması, okul aile birlikleri ile ilgili çalışmalar, okul rehberlik hizmetleri gibi konularda yapılacak risk tabanlı denetimlerin yönetici ve öğretmenleri karşılaştıkları problemlere hazırlıklı kılacağını ve riskin zararlarını en aza indireceğini, kaynak dağılımında ve eğitim yatırımlarının doğru yönlendirilmesinde (derslik ihtiyacı, okul türleri, konumu, bölümleri vb. faktörlerinin gelecek odaklı planlanması) ve uygulanmasında risk tabanlı denetimin uygulanmasının kaynak israfını önleyeceğini vurgulamışlardır.

Bu hususla ilgili olarak MÜF7, risk tabanlı denetimin kuruma ilişkin mali hususlarda kar zarar ilişkilerinin iyileştirilmesi noktasında getiri sağlayabileceğini, MÜF5 verimlilik açısından risk tabanlı denetimin personelin yetiştirilmesini sağlayabileceğini vurgulamışlardır. Araştırma kapsamında görüşlerine başvuru alan on maarif müfettişinden sekizi (MÜF1, MÜF2, MÜF3, MÜF5, MÜF6, MÜF7, MÜF8, MÜF9) risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerine uygulanmasının sonuçlarını olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Bu olumlu değerlendirmelerin çoğunluğu riskli alanların önceden tespit edilmesinin, tespit sonrası riskli alana ilişkin gerekli rehberlik ağırlıklı

denetimin yapılarak riskin önlenmesinin madde ve insan kaybını ortadan kaldıracığı şeklindedir.

Risk tabanlı denetiminin önleyici niteliği, eğitim örgütlerinde var olan sorunlar içinden çıkılmaz hale gelmeden önce tespit edilip önleyebilmesi için gerekli rehberlik ve denetimin yapılmasını sağlayacağı, risk tabanlı denetimle birlikte eğitimle ilgili geleceğe ilişkin risk tahminlerinin yapılabileceği ve gerekli önlemlerin alınabileceği, alınacak önlemlerin gelecekte eğitimde oluşacak olumsuzlukların ortaya çıkmadan giderilmesini sağlayacağı, riskli alana ilişkin rehberlik eksenli bir denetim yapılacağı için örgütlerin daha yapıcı bir yolla denetlenmiş olacakları ve dolayısıyla eğitim örgütlerinde daha olumlu bir iklim oluşacağı, risk tabanlı denetimle kamunun zarara uğratılması önlenirken aynı zamanda kaynakların verimli kullanılmasının sağlanmış olacağı, kaynak israfının önleneyeceği sonucu ortaya çıkmaktadır.

3.Tema: Risk Tabanlı Denetimin Eğitim Örgütlerinde Uygulanamama Gerekçeleri

Bu temada “Risk tabanlı denetim eğitim örgütlerine uygulanamazsa uygulanamama gerekçeleri nelerdir?” sorusuna ait bulgular ve yorumlar ele alınmıştır.

Bu temaya ilişkin bulgular genel olarak şöyledir: *Risk tabanlı denetimin kendi dışından kaynaklanan ve/veya denetim türünün kendisinden kaynaklanan sebeplerden uygulanamayabileceği belirtilmiştir. Mevcut eğitim politikalarının ve var olan sistemin eksik ve yanlışlıkları, bütçe yetersizlikleri, politikasızlık, risk tabanlı denetimin bir gereklilik olarak düşünülmemesi, denetimi yapacak personelin alımı ve yetiştirilmesindeki belirsizlikler/zorluklar, okulların risk haritalarının çıkarılmasının uzmanlık isteyen bir iş olması bu bağlamda gerekli nicelikte ve nitelikte elemanın olmaması, risk denetimi yapılması durumunda denetim sonunda tespit edilen riskli alanların iyileştirilmesi noktasında yöneticilerin gerekli hassasiyeti göstermeme durumunun söz konusu olması hususları risk tabanlı denetim türünün kendinden kaynaklanmayan (dış merkezli) ve risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerinde uygulanamama gerekçeleri olarak görülebilecek hususlar olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim kurumlarının işletmeler gibi düşünülmemeyeceği, kar ve zararın ölçümünün eğitimde zor olduğu, uygulama alanının sınırlı olduğu, mali konular dışındaki alanlarda uygulamanın parasal açıdan ve zaman açısından maliyetli olacağı, nesnellik ve ekonomik temelli olduğundan risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerine uygulanamayacağı görüşleri de denetim türünün kendisinden kaynaklanan ve eğitim örgütlerinde uygulanamama gerekçeleri olarak ifade edilen değerlendirmelerdir.*

Bilgilerine başvuru yapılan maarif müfettişlerinden MÜF1; “Uygulanmazsa en önemli nedeni kar-zarar olarak olaya bakması, maliyet üzerinden eğitime bakılması işletme mantığını ön planda tutması, eğitimci bakış açısına uygun değil gibi geliyor.” demiştir. MÜF2; “Mevcut eğitim politikaları ve var olan sistem işletmelerde uygulanan risk tabanlı denetim sisteminin eğitim örgütlerine uygulanmasını engellemektedir.” demiştir. MÜF4; “Eğitim kurumları işletmeler gibi düşünülemez, kar veya zarar süreci kısa zamanda ölçülemediği gibi özellikle eğitim alan insanların hayatlarındaki değişimin aldıkları eğitimin sonucunda değişip değişmediğinin ölçülmesinin çok fazla zaman alması risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerinde uygulanmasını güçleştirecektir.” demiştir. MÜF5; “Bütçe yetersizlikleri, politikasızlık nedeniyle uygulanamaz.”, MÜF6;

“Öncelikle bunun bir gereklilik olarak görülmesi gerekir. Sonra Risk Tabanlı Denetimi yapacak personelin alımı, yetiştirilmesi ve yeterli sayıda uzman kişilerin sağlanmasına ilişkin gerekçeler söylenebilir.”, MÜF7; “Uygulanabileceği alanlar sınırlı olup, mali hususlar haricinde uygulanması yukarıdaki tanımlara göre maliyet ve zaman gerektirmektedir.”MÜF8; “Risk tabanlı denetimin uygulanmaması için bir neden yoktur.”, MÜF10; “Risk tabanlı denetim nesnellik arar. Daha çok ekonomi ağırlıklıdır ve harcama üzerine bina edilmiştir. Uygulayıcılarının görev çeşitliliği tektir ve sürekli kurum içindedir. Eğitim örgütlerinde alt sistemlerde yapılanma farklıdır. K.Maraş okulları için 100 iç denetçi kadrosu alınabilecek midir? Kaldı ki iç denetimin olduğu yerde bir de dış denetim yapılanması vardır.” demişlerdir. Risk tabanlı denetim türünün eğitim örgütlerine uygulanamama gerekçeleri belirtilirken bir kısım maarif müfettişi (MÜF2, MÜF5, MÜF6) denetim türünün kendisinden kaynaklanmayan nedenlerle uygulanamama durumu doğabileceğini vurgulamışlardır. Mevcut eğitim politikalarının ve var olan sistemin, bütçe yetersizliklerinin, politikasızlığın, risk tabanlı denetimin bir gereklilik olarak düşünülmemesinin, denetimi yapacak personelin alımı ve yetiştirilmesinin risk tabanlı denetimin uygulanamamasının önündeki engeller olduğunu belirtmişlerdir. Bir kısım maarif müfettişi de (MÜF4, MÜF7, MÜF10) risk tabanlı denetimin kendinden kaynaklanan sebeplerden dolayı eğitim kurumlarına uygulanamayacağını vurgulamışlardır. Bununla ilgili olarak ta eğitim kurumlarının işletmeler gibi düşünülmemesinden, kar ve zararın ölçümünün eğitimde zor olduğundan, uygulama alanının sınırlı olduğundan, mali konular dışındaki alanlarda uygulamanın parasal ve zaman açısından maliyetli olacağından, nesnellik ve ekonomik temelli olduğundan risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerine uygulanamayacağını vurgulamışlardır. MÜF8 risk tabanlı denetimin uygulanmaması için bir neden olmadığını beyan etmiş, MÜF4 ve MÜF9 risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerine uygulanabileceği şeklinde 1. soruya cevap verdikleri için 3. soruyu yanıtlamamışlardır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Risk Tabanlı Denetim türü eğitim örgütlerinde henüz tam olarak uygulanamayan çağdaş bir denetim türüdür. Bu denetim türünün eğitim örgütlerine nasıl uygulanacağına ilişkin oluşmuş bir alanyazın ve uygulama verileri henüz mevcut değildir. Risk tabanlı denetim türüne ilişkin hâlihazırda uygulamanın nasıl yapılacağına ilişkin herhangi bir yönerge vb. mevzuat alt yapısı da henüz bulunmamaktadır. Risk tabanlı denetim türünün eğitim örgütlerinde uygulanması sonucu eğitim ve öğretimin nasıl etkileneceğine ilişkin verilerin oluşabilmesi için öncelikle pilot uygulamaların yapılması akabinde pilot uygulama sonuçlarına göre bu uygulamaların genele yayılması gerekmektedir.

Araştırma neticesinde ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Araştırma kapsamında görüşlerine başvurulmuş maarif müfettişleri, risk tabanlı denetimin önemli olduğunu, okulların risk faktörlerine açık ve risk pozisyonu yüksek olan örgütler oldukları için risk tabanlı denetiminin olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu bakımdan risk tabanlı denetim türü eğitim örgütlerinde uygulanması gerekli bir

denetim türü olduğu görülmektedir. Risk tabanlı denetim türünün uygulanabilmesi için okullarda gerekli çalışmaların (risk haritası oluşturulması, risk kimliği oluşturulması vb.) yapılması gerektiği ancak bu yolla risklerin önlenebileceği belirtilmiştir.

Risk tabanlı denetim aracılığıyla riskli alanların önceden tespit edilebileceği, tespit sonrası riskli alana ilişkin gerekli rehberlik ağırlıklı denetimin yapılarak riskin önlenebileceği, bunun madde, emek ve zaman kaybını ortadan kaldıracığı veya minimize edeceği ifade edilmiştir. Ayrıca risk tabanlı denetimin kuruma ilişkin mali hususlarda kar zarar ilişkilerinin iyileştirilmesi noktasında getiri sağlayabileceği, verimlilik açısından risk tabanlı denetimin personelin yetiştirilmesini sağlayabileceğini vurgulanmıştır. Bu bağlamda risk tabanlı denetim türünün eğitim sisteminin amaçlarının gerçekleşmesi noktasında katkı sunacağı bununla birlikte toplumsal kalkınmaya da katkı sağlayacağı ifade edilmektedir. Risk tabanlı denetimin uygulamasının getireceği faydaları ile ilgili olarak Uyar (2006); “Denetçiler tarafından risk değerlendirmesinin yapılması denetim birimindeki kıt kaynakların verimli kullanılmasını ve veri tabanlarından olası risklere karşı erken uyarı işaretlerinin alınması, önlemlerin gecikmeden uygulamaya konmasını sağlayacaktır. Ayrıca risk değerlendirilmesi bu riskin işletmeye maliyeti, personel üzerindeki olası etkileri ve yönetimin gerekli önlemleri alınması konusunda işletmeye fayda sağlar.” diyerek işletmelerde uygulanan risk odaklı yönetimin uygulaması sonucu elde edilecek faydalardan bahsetmiştir.

Risk tabanlı denetimde yetiştirilmiş müfettişlerin, planlama yapması, gözlem yapması, araştırma yapması ve çeşitli rehberlik davranışları içerisinde teknik yönlendirme yapması da beklenilmektedir (Glickman, Gordon ve Ross, 2004). Bu bağlamda müfettişlerde olması gereken aracılık, kavramsal ve kişiye özgü verebilme becerilerinin olması gerekmektedir (Wallace, Wilcoxon ve Satcher, 2010).

Uyar (2006) tarafından belirtilen risk tabanlı denetimin faydalarına ilişkin görüşleri risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerine uygulanması ve uygulama sonucu eğitim sistemine katacaklarına ilişkin yapılan araştırma sonucu ortaya çıkan araştırma bulgularını desteklemektedir. Kurnaz (2013); “Negatif riskler azaltılarak fırsat risklerinin artırılması sağlanır. Risklerin doğru tanımlanması, mevcut yönetimin ve iç kontrol amacının en iyi performansa ulaşmasını sağlayacaktır. Kaynakların en verimli şekilde kullanılabilir ve gereksiz maliyetlerden kurtulabilme olanağı doğacaktır. Önceliklerle kaynaklar arasındaki uyum sağlanmış olacaktır. Beklenmeyen talepler ve zorluklar karşısında hedeflerden şaşmadan en doğru cevabı verebilme olanağı doğacaktır. İşletmeyi bekleyen riskleri ve onların işletmeye olan gerçek etkilerini bilmek mümkün olacaktır.” demektedir. Kurnaz (2013) tarafından belirtilen risk tabanlı denetimin olumlu yönlerine ilişkin görüşleri de, risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerine uygulanması ve uygulama sonucu eğitim sistemine katacaklarına ilişkin yapılan araştırma sonucu ortaya çıkan araştırma bulguları ile örtüşmektedir.

Araştırma kapsamında görüşlerine başvuru alan maarif müfettişlerinin görüşlerinden, riskli alanların önceden tespit edilmesinin, tespit sonrası riskli alana ilişkin gerekli rehberlik ağırlıklı denetimin yapılarak riskin önlenmesinin madde, zaman ve emek kaybını ortadan kaldıracığı veya minimuma indireceği bulgusu ortaya çıkmıştır. Risk faktörü her kurumda olduğundan her kurum için risk bağlantılı olarak risklerin tanımlanması, analiz edilmesi ve bu risklerin nasıl yönetilmesi gerektiği

hakkında kıstaslar oluşturulması gerekliliği ifade edilmektedir (Demirbaş, 2005; Uyar, 2006).

Risk kavramını, sadece olumsuz olaylar veya davranış modelleri olarak algılamamak gerekir. Pozitif bir olayın gerçekleşmesi durumunda bundan yararlanamamak da risk kavramına dâhildir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde risk tabanlı denetimin sadece riskli olan alanlara ilişkin teşhis yapılması ve teşhis sonucu uygulanacak tedbirlerin belirlenmesi süreci olarak görülmemesi gerektiği, olumlu olayların örgüt lehine çevrilememesinin de risk olarak görülmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Kurnaz (2013) da risk tabanlı denetim sayesinde kaynakların en verimli şekilde kullanılabilceğini ve gereksiz maliyetlerden kurtulabilme olanağı olacağını belirtmektedir. Yıldız (2010) risk tabanlı denetim yaklaşımında, muhtemel riskler belirlendiği ve bu riskleri minimize edecek kontrol mekanizmaları ortaya konulduğu için verimliliğin ve etkililiğin artacağını belirtmiştir.

Araştırma sonucu ortaya çıkan “riskli alanların önceden tespit edilmesinin, tespit sonrası riskli alana ilişkin gerekli rehberlik ağırlıklı denetimin yapılarak riskin önlenmesinin madde, zaman ve emek kaybını ortadan kaldıracığı veya minimuma indirgeneceği bulgusu” ile örtüşmektedir.

Risk tabanlı denetimin kendi dışından kaynaklanan ve/veya denetim türünün kendisinden kaynaklanan sebeplerden uygulanamayabileceği belirtilmiştir. Mevcut eğitim politikalarının ve var olan sistemin eksik ve yanlışlıkları, bütçe yetersizlikleri, politikasızlık, risk tabanlı denetimin bir gereklilik olarak düşünülmemesi, denetimi yapacak personelin alımı ve yetiştirilmesindeki belirsizlikler/zorluklar, okulların risk haritalarının çıkarılmasının uzmanlık isteyen bir iş olması bu bağlamda gerekli nicelikte ve nitelikte elemanın olmaması, risk denetimi yapılması durumunda denetim sonunda tespit edilen riskli alanların iyileştirilmesi noktasında yöneticilerin gerekli hassasiyeti göstermeme durumunun söz konusu olması hususları risk tabanlı denetim türünün kendinden kaynaklanmayan (dış merkezli) ve risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerinde uygulanamama gerekçeleri olarak görülebileceği ortaya çıkmaktadır. Eğitim kurumlarının işletmeler gibi düşünülmemeyeceği, kar ve zararın ölçümünün eğitimde zor olduğu, uygulama alanının sınırlı olduğu, mali konular dışındaki alanlarda uygulamanın parasal ve zaman açısından maliyetli olacağı, nesnellik ve ekonomik temelli olduğundan risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerine uygulanamayacağı vurguları da denetim türünün kendisinden kaynaklanan ve eğitim örgütlerinde uygulanamama gerekçeleri olarak görülmektedir.

Risk tabanlı denetim daha çok ekonomik bir kavram olduğu için (Chapman ve Ward, 1996; Froot ve Stein, 1998; Jorion, 2007) eğitim örgütlerinin de bütçe yönetimine ilişkin serbestliklerinin tam olarak gerçekleşmediği için, eğitim kurumlarında bu denetim türünün uygulanmasının zor olacağı ifade edilmektedir.

Risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerine uygulanmasında bir takım sınırlayıcı faktörlerin olduğu görülmekte olup bunların irdelenmesi mevcut şartlar göz önünde bulundurulduğunda risk tabanlı denetimin eğitim örgütlerine uygulanabilirliğinin ne düzeyde olacağı hakkında bir bakış açısı sağlayacaktır. Risk tabanlı denetim türünde denetim yapılacak zamanın miktarı hususunda herhangi bir sınırlamanın olmaması sayıları on binleri bulan eğitim kurumlarının tamamının bu tür denetim ile mevcut

şartlarda denetlenemeyeceğini göstermektedir. Maarif müfettişlerinin, mevzuatları gereği görev alanlarına giren her derece ve türdeki resmi ve özel öğretim kurumlarının çok çeşitli ve sayıca fazla olması ve bunlarla ilgili rehberlik ve iş başında yetiştirme, araştırma, inceleme, soruşturma, ön inceleme, teftiş çalışmalarının görev alanlarında olması maarif müfettişlerinin iş yüklerini arttırmaktadır. Ayrıca emeklilik ya da diğer sebeplerden dolayı görevlerinden ayrılan maarif müfettişleri ile birlikte müfettiş sayısı hızla düşmektedir. Maarif müfettişi yardımcılığı kadrolarına atama yapılmaması da hesaplamaya katıldığında tahsis edilen kadroya göre sayıları 4500 olması gerekli olan maarif müfettişi ve müfettiş yardımcılarının sayısı 2014 yılı Temmuz ayı itibarıyla 2875'e düşmüştür (www.ikgm.meb.gov.tr). Artan öğretmen, öğrenci ve eğitim çalışanı, eğitim kurumu sayısına oranla artması gereken müfettiş sayısı bilakis azalmaktadır. Bu, mevcut maarif müfettişlerinin iş yüklerinin artması sonucunu doğurmaktadır. Denetlenecek kurum ve personel sayısının müfettiş sayısına oranla çok fazla olması kurumlarda yaşanan problemleri arttıracak, bir taraftan artan kurum, personel ve bunlarla ilgili iş ve işleyişte ortaya çıkan problemler varken diğer taraftan risk tabanlı denetimin gereği detaylı bir ön çalışmayla risk alanlarının tespit edilmesi ve denetim zamanını sınırlamadan risk denetimlerinin yapılmasını öngören bu denetim türünün gereklilikleri uygulanabilirlik açısından tartışılması gerekli bir konu haline alacaktır. Bu bakımdan risk tabanlı denetim türüne ilişkin gerekli alt yapının (mevzuat, personel, mali vb.) oluşturulması gerekmektedir. Hazırlanacak alt yapıdan sonra pilot uygulamalar yapılmalıdır.

Öneriler

- 1-Risk tabanlı denetim türüne ilişkin mevzuat alt yapısı oluşturularak pilot uygulamalar yapılabilir ve uygulama sonuçları değerlendirilebilir.
- 2-Yapılacak pilot uygulamalar neticesinde risk tabanlı denetim mevcut denetim uygulamalarına ek bir denetim türü olarak uygulanabilir.
- 3-Araştırmacılar, risk tabanlı denetim türünün eğitim örgütlerinde uygulanabilirliğine ilişkin okul idarecileri ve öğretmenlerin görüşlerinden faydalanarak araştırmalar yapabilirler.

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Acheson, K. ve Meredith, D. G. (2011), *Clinical Supervision and Teacher Development*, Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, 2011.
- Aydın, M. (2000), *Çağdaş Eğitim Denetimi*, Hatipoğlu Yayınevi, Ankara.
- Aydın, İ. (2005), *Öğretimde Denetim Durum Saptama Değerlendirme ve Geliştirme*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bernard, J.M. (2010), *Special Issue on Clinical Supervision: A Reflection Numéro spécial sur le thème de la supervision clinique: Réflexions. Canadian Journal of Counselling*, 44(3), 238-245.

- Black, A.L., Bailey, C.L. ve Bergin, J.J. (2011), *Status of Clinical Supervision Among School Counselors in Southeast Georgia*, Georgia School Counselors Association Journal, 18(1), 12-19.
- Bursalıoğlu, Z. (2012), *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Cano, E.V. ve Garcia, L.S. (2013), *Ict Strategies and Tools for the Improvement of Instructional Supervision, The Virtual Supervision*, TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology, 12(1), 77-87.
- Chapman, C. ve Ward, S. (1996), *Project Risk Management: Processes, Techniques and Insights*, Chichester, UK: John Wiley.
- Demirbaş, M. (2005), *İç Kontrol ve İç Denetim Faaliyetlerinin Kapsamında Meydana Gelen Değişimler*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4(7), 167-188.
- Demirtaş, H. ve Güneş, H. (2002), *Eğitim Yönetimi ve Denetimi Sözlüğü*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Dönder, Ö. (2013), *Risk Odaklı Denetim Kavramı*, (<http://www.ozhandonder.net/risk-odakli-denetim-kavrami>).
- Ergüden, E. (2013), *Risk Odaklı İç Denetim Modellemesi*, (<http://tokkder.org/index.php/risk-odakli-ic-denetim-modellemesi/>).
- Froot, K. A., ve Stein, J. C. (1998), *Risk Management, Capital Budgeting, and Capital Structure Policy for Financial Institutions: an Integrated Approach*, Journal of Financial Economics, 47(1), 55-82.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P. ve Ross-Gordon, J. (2004), *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*, Boston: Allyn and Bacon.
- Jorion, P. (2007), *Value at risk: The New Benchmark for Managing Financial Risk*, New York: McGraw-Hill
- Karabeyli, L. (1999), *Risk Denetimi*, Hizmetiçi Eğitim Yayınları No:4, Ankara.
- Kurnaz, N. (2013), *Güncel Denetim Yaklaşımları*, (www.niyazikurnaz.net).
- MEB, (2014). *Maarif Müfettişleri Yer Değiştirme Kılavuzu*, (www.ikgm.meb.gov.tr).
- Oktay, F. (1999), *Denetim Alt Sistemleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*, Armağan Yayınevi, Ankara.
- Power, M. (2008), *Organized Uncertainty: Designing a World of Risk Management*, OUP Catalogue.
- Range, B., Duncan, H. ve Hvidston, D. (2013), *How Faculty Supervise and Mentor Pre-service Teachers: Implications for Principal Supervision of Novice Teachers*, NCPEA International Journal of Educational Leadership Preparation, 8(2), 43-58.
- Sexton, T.L. (1998), *Reconstructing Counselor Education: Supervision, Teaching, and Clinical Training Revisited*. Counselor Education And Supervision, 38, 1-5.
- Taymaz, H. (2005), *Eğitim Sisteminde Teftiş*, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Uyar, S. (2006), *Risk Odaklı Denetim*, (www.MuhasebeTR.com).
- Wallace, M.J.D., Wilcoxon, S.A. ve Satcher, J. (2010), *Productive and Nonproductive Counselor Supervision: Best and Worst Experiences of Supervisees*. The Alabama Counseling Association Journal, 35(2), 4-13.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldız, Ö.R. (2010), *Elektronik Belge Yönetim Sistemleri ve Denetim*. Sayıştay Dergisi, 78, 3-29.

İletişim/Correspondence

Akif KÖSE
İl Milli Eğitim Müdürlüğü Maarif Müfettişleri Başkanlığı K.Maraş
akose78@mynet.com

İzzet DÖŞ
K.Maraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü
izzetdos@ksu.edu.tr

